

Timothy Snyder

Att korsa en linje

Gränser mellan ett slags liv och ett annat

Februari 2025

Jag sitter på nattåget från Kiev till Zaporizjzja, en stad i sydöstra Ukraina som ligger cirka tre mil från fronten. Ryska missiler tar ungefär trettiofem sekunder på sig att för att nå staden, och de kräver civila liv. Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 har Ryssland ockuperat en del av Zaporizjzja-regionen. I september 2022 proklamerade det ryska parlamentet hela regionen som annekterad.

Fronten är en linje som går genom Zaporizjzja-regionen, och genom östra och södra Ukraina. Mitt tåg rusar fram mot sydost, mot den linjen. Passagerarna, både civila och soldater, vet vad som finns på andra sidan.

På grund av den ryska ockupationens karaktär kämpar ukrainarna inte bara för sina liv utan också för en viss idé om ett liv i frihet. I de delar av Ukraina som kontrolleras av Ryssland kommer alla som visar initiativförmåga eller väljs till något ämbete att dödas eller utsättas för tortyr. Varje uttryck för en politisk åsikt, och varje sammankomst eller något som verkar motsätta sig ryska myndigheter, leder till långa fängelsestraff under fruktansvärda förhållanden. Att bara ha ukrainskt material på sin mobiltelefon är tillräckligt för att skickas i fängelse. Ukrainska medborgare i de ockuperade zonerna måste acceptera ryskt medborgarskap för att få tillgång till grundläggande service, som exempelvis skolor. Barn kidnappas och skickas till ryska familjer för adoption. De kommer att uppfostras till att hata det land där de är födda. Kanske ännu värre är att de kommer att växa upp i ett land där regeringen ljuger om allt hela tiden, där medierna ljuger om allt hela tiden, och detta anses vara normalt.

Dessa grundläggande fakta skapar en annan typ av tillvaro, på den sidan av gränsen.

Ukraina är inte ett perfekt land, och krig i sig gör naturligtvis människor mindre fria. Antalet dödade och sårade, även om det är mycket lägre än på den ryska sidan, växer varje dag. Ukrainska män måste tjänstgöra i de väpnade styrkorna, vare sig de vill eller inte. Även på den icke-ockuperade huvuddelen av ukrainskt territorium är ryska attacker med missiler och drönare inte bara dödliga utan också utmattande. Det är värre nära fronten, som i Zaporizjzja, dit jag anländer i morgon bitti, eller Charkiv, som jag besökte i september förra året, eftersom det där inte finns någon tid att ta skydd från missilerna. Men överallt i landet avbryts nätterna och människor utsätts för risker. Jag tillbringade en del av den föregående natten i ett skyddsrum i Kiev, där jag väcktes av sirenerna strax efter att jag hade somnat. För mig innebär detta en irritation. Men för ukrainarna är tre års sömnbrist utmattande. Tåget i natt avgick precis vid tiden för utgångsförbudet, när människor måste gå hem. Även detta innebär ett visst frihetsberövande.

Och ändå, på den ukrainska sidan av fronten lever människor helt andra liv än under rysk ockupation eller i Ryssland. Ukrainarna säger vad de vill, även om kriget och om politiken. Journalister bevakar kriget och skriver om politik. Det finns rädsla, även om den är mindre än man skulle kunna tro, men det är rädsla för bomber och missiler och ryskt våld, inte för angivare eller förtryck eller den egna regeringen. Denna vecka i Kiev har jag en märklig känsla av att ukrainarna lever ett friare liv nu än amerikanerna. I en bokhandel, där jag talade med en ukrainsk filosof om frihet, lade en ung kvinna sin hand på min arm och sa "jag beklagar det som händer i USA".

Det finns linjer som spelar roll. Om jag gjorde något slags misstag och på något sätt hamnade på den ryska sidan av gränsen i Zaporizjzja-regionen skulle jag förmodligen försvinna för gott. De ryska myndigheterna har klargjort vad de anser om mig och har satt upp mig på sin sanktionslista, inte bara en utan två gånger (och för att tala klarspråk är det en väldigt dålig idé för vilken amerikan som helst att åka till Ryssland nu; du kommer bara att bli kidnappad och kvarhållen för en eventuell utväxling mot någon rysk brottsling). Om jag skulle gå över den gränsen är det osannolikt att jag skulle komma tillbaka.

Ukrainska tåg är punktliga och de är behagliga. Det är inte så att jag på något sätt känner mig obekvämt eller rädd. Att vara på väg i riktning mot en frontlinje gör mig bara eftertänksam i egenskap av att vara amerikan. När jag gör mig redo att gå och lägga mig kommer jag att tänka på att amerikanerna också är på väg i full fart mot en linje.

Amerikanerna där hemma är naturligtvis inte på väg in i ett geografiskt Ryssland eller en rysk ockupationszon, men vi är på väg att få en regim av rysk typ. Då tänker jag inte ens på anpassningen till ryska intressen, det faktum att så många medlemmar av vår nya regim har ekonomiska och känslomässiga kopplingar till Ryssland, eller det faktum att en hel del av vår politik ser ut att ha utformats i Kreml. Det är naturligtvis ett mycket dåligt tecken.

Men jag tänker på något djupare: omvandlingen av våra offentliga och privata liv. Precis som i Ryssland har vi låtit lokaltidningar och lokala medier dö. Precis som i Ryssland togs deras plats av ett fåtal kommersiella företag. Precis som i Ryssland ägs medierna av oligarker, som sedan blir närstående regeringen eller underkastar sig den (alla medier i USA underkastar sig naturligtvis inte, men alltför många gör det). Precis som i Ryssland översvämmas vårt dagliga liv av en så brusande flod av motsägelsefulla lögnar att vi har svårt att veta var vi befinner oss, än mindre vad vi borde göra. Precis som i Ryssland försöker en president som stöds av oligarker och deras mediemakt att förödmjuka de andra grenarna av statsmakten. Den verkställande makten försöker marginalisera den lagstiftande församlingen – för all framtid – genom att regera utan att stifta lagar. Den verkställande makten försöker marginalisera rättsväsendet – för all framtid – genom att ignorera domstolsbeslut. Dessa saker har förstås redan hänt i Ryssland.

Den ryska regeringen gläder sig åt sådana förändringar i USA och har ett finger med i spelet i dem. Men problemet är inte Ryssland. Problemet är vi själva. Det är som om vi har gått ombord på ett tåg utan att tänka på destinationen. Fönstren är fördragna och konduktörerna har sina egna syften, som inte har något att göra med vår värdighet, våra rättigheter eller vår mänsklighet. Jag oroar mig för att vi inte kommer att se frontlinjen närma sig, att ingen kommer att stiga av, att ingen kommer att stoppa tåget.

Jag är en amerikan på ett tåg på natten i ett främmande land i krig, på väg mot fronten, på väg till en stad som attackeras av Ryssland. Men jag vet att jag inte kommer att korsa några linjer. Klockan närmar sig midnatt och bortsett från ljudet av hjulen mot rälsen är allt lugnt. Jag vet var tåget kommer att stanna. Jag reser med människor jag känner, besöker människor jag litar på och försöker göra något som är meningsfullt – delta vid firande av öppnandet av en underjordisk skola i Zaporizjzja (Ryssland riktar missiler mot skolor och därför måste de gå under jorden, i bokstavig mening). När jag stänger min läsplatta och går och lägger mig är jag säkrare än varenda en av er som läser detta i USA, och faktiskt säkrare än vad jag skulle vara i USA. Mitt tåg stannar om fem timmar. Men Amerika kommer att fortsätta störta fram.

Två vagnar längre ner sover en ukrainsk soldat. Ägna en tanke åt honom och åt de andra ukrainska soldaterna på mitt tåg som är på väg till fronten. De håller, i ordets alla bemärkelser, en frontlinje, inte bara för sig själva och sitt land, utan för oss alla. Utan deras motstånd skulle vi ha en värre och mer tyrannisk värld. De har gett oss en chans att hålla oss

på vår sida av frontlinjen i tre år nu, till ett fruktansvärt pris. I jämförelse med vad de har gjort för oss, har vi gjort väldigt lite för dem.

Fundera på vilka linjer ni kommer att korsa och vilka ni inte kommer att korsa. De är kanske inte lika uppenbara som en linje på en karta eller en linje av skyttegravar vid fronten. Men vi kan inte låtsas som att de inte finns där. Och om vi korsar dem kommer vi inte längre att vara oss själva.

10 februari 2025, på tåget Kyiv-Zaporizjzja

Publicerat 12 februari 2025, i Odesa

Översättning från engelska: Jan Czajkowski